

Recensie: Les Damnés ★★★1/2***

Barbican Centre Londen
zaterdag 22 juni 2019

foto © Jan Versweyveld

Recensie:

Op 6 juli 2016 ging Les Damnés dat gebaseerd is op de film uit 1969 van Luchino Visconti in première op het festival van Avignon. 3 jaar later kan het publiek de voorstelling die Ivo Van Hove regisseerde in Londen (tot 25 juni in the Barbican Centre) en exclusief voor de Benelux in Antwerpen (Stadsschouwburg Antwerpen van 18 t.e.m. 21 september 2019) ontdekken. Van Hove is niet aan zijn proefstuk toe als het gaat over films van Visconti vertalen naar het theater. Rocco and his brothers, Obsession, Ludwig, en Death in Venice zijn er maar enkele. In Les Damnés dat het ensemble van Comédie-Française neerzet, zien we de ondergang van de von Essenbecks die om opportunistische redenen collaboreren met het Nazi-regime net nadat de Reichstag in 1933 in brand gestoken is, wat de facto het einde inluidde van de democratie in het toenmalige Duitsland. De von Essenbecks doen in staal en zien het dan ook als een kans om hun bedrijf te laten overleven door met het nazisme in zee te gaan. Maar in feite verliezen ze alle controle, zijn het eigenlijk de Nazi's die ondertussen het voor het zeggen hebben in de fabriek, en zijn zij slechts poppetjes die uitgespeeld worden. Op het einde van Les Damnés tellen we 7 doden in 6 doodskisten waarin de acteurs doen alsof ze levend begraven worden voor de camera. Van Hove verklaart dus zelf al van bij de start hoe de zaak zal eindigen. Daardoor mist de voorstelling een sterke spanningsboog. Dat en het feit dat de voorstelling van de vele personages erg snel afgehaspeld wordt via de live video van Tal Yarden, maakt de expositie te kort, de personages te weinig uitgewerkt, waardoor finaal vooral het spektakelgehalte overblijft dat de Belg integreert in de voorstelling om het publiek bij de les te houden. Zoals fel wit licht dat plots op het publiek schijnt, of de camera's die ons in beeld nemen, waarmee Van Hove ons een spiegel wil voorhouden dat we allemaal zoals de von Essenbecks zouden kunnen handelen. Of wanneer een emmer met theaterbloed over een castlid gekieperd wordt op het oranje speelveld dat naar vuur verwijst, en een vrouw - letterlijk "met pek en veren wordt ingesmeerd. Steeds horen we ook een stoomfluit die doet denken aan die van een oude treinlocomotief en wordt er bij de zoveelste dode, witte as toegevoegd in de familiepot. De inhoud ervan zal Martin (Christophe Montenez) op het einde over zich heen kieperen. Op dat moment heeft ie al zijn tegenstanders weten elimineren.

De zwakte van het werk is met stip de erg fragmentarische manier waarop we de personages te zien krijgen op het podium. Dat Herbert Thallman met vrouw en kinderen moet vluchten omdat ie verdacht wordt voor de moord op Joachim, na een tijd terug opduikt en meldt dat ie zijn vrouw verloor in het concentratiekamp in Dachau bijvoorbeeld. Hij wil zichzelf overgeven op voorwaarde dat zijn kinderen bevrijd worden. Een ander punt waar we het knap lastig mee hebben, is dat het feit dat het allemaal 'maar theater' is er vingerdik wordt opgelegd. Al bij de start zien we stagehands mee op het podium om (nep)zilverwerk dat tegen de grond gekegeld is, onder andere op te rapen. Daarnaast staan er spiegels met lampen links op het toneel, verwijzend naar de loges van acteurs en actrices. Ook dat zagen we in 'All about Eve' in Londen onlangs door Van Hove doen. Dat ie zo sterk en doelbewust de kijker doorheen de productie laat kijken, vinden we eerder een nadeel dan een troef. Dat en de gigantische hoeveelheid aan personages zorgen ervoor dat uiteindelijk de focus gelegd wordt op drie personages: Martin (Christophe Montenez, zijn rol is

losjes gebaseerd op die van Arndt von Bohlen-Halbach, de Duitse erfgenaam en laatste lid van de Krupp-dynastie), zijn moeder Sophie (Elsa Lepoivre) waarmee hij seks zal hebben, en Lisa (indrukwekkend neergezet door Prune Bozo), zijn nichtje, waarmee hij pedoseksuele handelingen uitvoert. Tal Yarden brengt dat erg subtiel in beeld en suggereert vooral het kindermisbruik, door Montenez' hand op haar been te laten leggen, te tonen dat ze een wit onderbroekje draagt onder haar jurkje, â€¦ Maar vooral: Martin wordt in het begin als een new waver, een man met vrouwelijke trekjes die zichzelf nog een kind voelt, neergezet, die zich laat meeslepen in de waanzin, geen moraal kompas heeft, en niet leert. Daar zit het drama van Martin. De fysieke scènes tussen Montenez en Bozo ademen een nooit eerder geziene speelse naturel uit waarbij pedoseksualiteit in het verlengde gelegd wordt van een spelletje als verstoppertje of paard en ruiters. De erotische spanning tussen de twee personages, de ene een volwassene, de ander een kind, wordt hier eerder als onschuldig getoond. Ze staan het beiden toe, voor zover een kind kan kaderen dat zo'n handelingen niet ok zijn. Spelen met tijd doet de voorstelling overigens door Bozo erg traag tot 100 te laten tellen, even te laten stilstaan, terug te tellen, om op het einde een sprintje in te zetten naar de 100.

Liefde moet je van thuis uit meekrijgen, dat moet aangeleerd worden, stelt deze Les Damnés. Net als in veel films van Visconti is de vaderfiguur afwezig. Hier is hij er nog even in het begin, wat toch opvallend is. Visconti toont een familie die uiteenvalt, een van de thema's die vaak voorkomt in zijn werk. In de jaren '20 gingen de ouders van de filmmaker zelf immers uiteen waardoor de oudste en de jongste kinderen van elkaar gescheiden werden, de ene groep moest bij hun vader gaan wonen, de andere bij hun moeder. Martin blijft op het einde alleen achter in Les Damnés. De prijs die hij voor zijn succes moet betalen is dan ook enorm: leven in een liefdeloze kille wereld.

Muzikaal verzorgt B!ndman de soundtrack van Les Damnés waarin we de sopraan-, alt-, tenor- en baritonsax mogen horen. Dat contrasteert erg fel met de fragmenten zoals 'Engel' van Rammstein die volgens Eric Sleichim fascistoïde accenten in zich hebben qua expressie, niet in de ideeën zelf. Yarden doet verder beroep op historische beelden die voorbij het anekdotische gaan zoals de brand in de Reichstag, het verbranden van boeken door studenten en tenslotte ook beelden uit het concentratiekamp van Dachau, steeds vergezeld van tekst om die bijkomend te kaderen.Â Â Â Â

< Bert Hertogs >

Les Damnés speelt van 18 t.e.m. 21 september 2019 in de Stadsschouwburg Antwerpen

Deze recensie werd mede mogelijk dankzij Eurostar.

Wist je dat? ... je met Eurostar van Brussel naar Londen reist op amper 2 uur ... dat al kan vanaf 39 euro voor een enkele reis, als je een retourtje boekt. ... er tot 10 treinen per dag rijden tussen Brussel en Londen (in beide richtingen). ... Eurostar sinds 1994 al meer dan 180 miljoen reizigers vervoerd heeft. ... boeken kan vanaf 6 maanden voor einddatum van je reis. ... je met je Eurostarticket 2 museumtickets voor de prijs van 1 kan ontvangen in enkele musea tot 5 dagen na je vertrekdatum. ... de negen grootste musea in Londen (Tate Modern, Tate Britain, The National Gallery, National Portrait Gallery, The British Museum, Victoria and Albert Museum, The British Library, Science Museum en Royal Academy of Arts) daaraan meedoen.

Meer weten over Eurostar en het voordeelprogramma 2 for 1? Bezoek de site op eurostar.be

